

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in upravištvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici št. 23. — Dopisi se ne vračajo. — Račun pri pošt. hranilnici v Ljubljani št. 11.953. — Telefon št. 30-69.

Leto XV.

V Ljubljani, v soboto, 9. aprila 1932.

Štev. 41.

Pridobnina za leto 1932.

Razlika med donosnostjo podjetnosti v l. 1930 in v l. 1931 je jako velika. V svojem letnem poročilu o narodnem gospodarstvu l. 1931 je Narodna banka naznačila to razliko posebej za trgovino, posebej za obrt in posebej za industrijo.

Za trgovino navaja med drugim, da se kaže kriza v občutnem znižanju prometa in v zmanjšanju rentabilnosti, v kolikor so bile kupčije v posameznih panogah sploh rentabilne. Koliko je znašalo zmanjšanje se pri nas ne da ugotoviti, ker nimamo zadostnih statističnih podatkov, toda po gotovih znakih se more smatrati, da je bilo jako znatno. Ako se še upošteva, da se pri zmanjšanju prometa ne zmanjšajo tudi režijski stroški, se more šele pojmiti v kako nepovoljnem položaju je bila v l. 1931 naša trgovina. V celotni kupčiji so bile izgube na dnevnem redu v glavnem vsled padca cen blaga, ki je vplivalo na vrednost zalog, nabavljenih po preje višjih cenah. Ravno tako je otežila položaj trgovine tudi kriza kredita in povečanje aktivne obrestne mere bank. Značilno za nepovoljen razvoj prilik v trgovini se kaže v velikem povečanju števila konkurzov in prisilnih poravnav.

Glede obrta navaja poročilo, da so se tudi obrtniki morali boriti s težkimi posledicami krize, ki je zavzela preteklo leto vedno večji obseg. V skoro vseh obrtniških panogah je poslovanje nazadovalo povprečno za 20 do 30 odstotkov. Pa tudi v onih panogah, ki so se normalno razvijale, sta bila rentabilnosta in zaslužek manjša. Krizo čutijo posebno panoge, kojih izdelke porabljajo kmetovalci.

Pri opisu prilik v industriji navaja poročilo, da je v primeru z l. 1930, v katerem je pretežen del naše industrije še normalno posloval, nastopilo v l. 1931 znatno poslabšanje splošnega položaja v industriji. Najbolj so prizadete industrije, ki delajo za izvoz, dočim so ostale, ki oskrbujejo domače tržišče, v boljšem položaju, vendar pa se tudi pri teh z redkimi izjemami ne more govoriti o kakem normalnem poslovanju. Padanje kupne moči širokega mas in vedno občutnejša tuja konkurenca na našem tržišču je prisilila največji del industrije, da znatno zmanjša produkcijo, velik del je bil pa celo prisiljen, da jo docela ustavi.

V enakem smislu je očrtal gospodarski položaj v l. 1931, primerjaje ga s prejšnjim letom, tudi minister za finance v svojem ekspezuju k proračunu za leto 1932/1933.

V primerjanju gospodarskega položaja v l. 1931 s položajem v l. 1930, se poročilo Narodne banke docela strinja z ekspezujem ministra za finance, samo da je ekspezu še karakterističnejši in v detajlih izčrpnije utemeljen. V tem pogledu spominjamo samo na oni del, ki se bavi s položajem v naši lesni trgovini.

Zato je naše gospodarske kroge naravnost presenečilo, da se je ministrstvo za finance v polnem obsegu poslužilo pooblastila zakona z dne 25. marca 1932 in odredilo, da se za l. 1931 odmerjena pridobnina brez nove odmere pobere tudi za l. 1932.

Ta odredba je najdalekosežnejšega pomena za naše gospodarstvo in je po ponovnih obljubah, da se bodo neposredni davki znižali, naravnost razočarala. Ne znižanje, temveč povišanje bremen smo dobili. Kaj drugega pa pomeni zahteva finančne uprave, da naj trgovci, obrtniki in industrijci kljub temu, da se more smatrati, da so se njihovi dohodki zmanjšali, odnosno da v l. 1931 sploh niso imeli

dohodkov, plačajo isti davek in doklade, kakor so ga plačali na izdatno višje dohodke iz l. 1930. Ako povprečno cenimo, da so se dohodki gospodarstva v l. 1931 napram l. 1930 zmanjšali povprečno za polovico, pomenja nova odredba, da se davki za l. 1932 napram l. 1931 za polovico povečajo.

Gospodarstvo se v polni meri zaveda, da je dolžno prevzeti v sedanjih težkih časih gotove žrtve za državo, smatra pa popolnoma pravilno, da morajo biti te žrtve v skladu z njegovo plačilno zmožnostjo, kajti kakor hitro prekoračijo to mejo, zadobe v polnem obsegu značaj premoženjske oddaje.

Ne da se tajiti, da bi pomenjala ta odredba v primeru, da bi ne bila razlika med dohodki obeh let tako znatna, vsekakor izvestno olajšavo za davčno upravo, pri ogromni razliki obeh let pa pomenja za naše gospodarstvo občutno breme, ki ga bode težko zmoglo, v kolikor ne bi pri posameznikih, ki so na koncu svojih sil pospešilo — konca samostojnega gospodarskega udejstvovanja.

Ako je finančna uprava že smatrala, da si mora iz utemeljenih razlogov olajšati odmero za l. 1932, bi morala

najprej na to misliti preje, predno je pozvala trgovce, obrtnike in industrijce, da vložijo prijave za l. 1932, da tudi davkoplačevalcem olajša njihove dolžnosti in jim prepreči sitnosti, katere so zbog nove fiskovine letos imeli s prijavi.

Pa tudi v primeru, da so bili razlogi za opustitev nove odmere še tako tehtni, bi vendar odredbe morale upoštevati znaten padec zaslužka v gospodarstvu v l. 1931 in dopustiti vsaj možnost obnove odmere vsaj za tiste davkoplačevalce, ki bi novo odmero sami zahtevali, ker govtovo ni bila namera zakonodajalca, da fistim, ki so utrpeli znatne izgube ali so se jim izdatno znižali zaslužki, naloži za leto 1932 povišane davke, ker bi bilo to v nasprotju s svojčas podanimi vladnimi deklaracijami.

Vsekakor je vprašanje pridobnine za l. 1932. toliko važno za naše gospodarstvo, da moramo nujno zahtevati, da se preuredi na način, ki bo vsrtezal interesom gospodarstva in prepreči nedogledne posledice, ki jih bo izzvalo, ako se bodo od naših trgovcev, obrtnikov in industrijcev zahtevali davki, ki niso v skladu z njihovo plačilno zmožnostjo.

Ukinjenje kontrole nad mlino

Na podlagi okrožnice davčnega oddelka finančnega ministrstva bodo finančne direkcije takoj dale nalog oddelkom finančne kontrole, da odrgajo pečate, ki so z njimi zapečatile posamezne mlino, in da jih takoj odstranijo, ker je po novem zakonu o prometu s pšenico ta kontrola ukinjena. Prav tako imajo nalog ukiniti stalno kontrolo, ki je obstojala v nekaterih mlinih.

POBIRANJE DOKLADE ZA JAVNE BORZE DELA

Minister za socialno politiko in narodno zdravje je izdal naredbo o odmeri doklade za javne borze dela, sklicujoč se pri tem na pooblastilo § 51. finančnega zakona za 1932/33. Naredba se glasi:

Čl. 1. Doklada za javne borze dela bo znašala od 1. aprila t. l. naprej tedensko 3-6% od enodnevnne mezde v smislu § 21. zakona o zavarovanju delavcev z dne 14. maja 1922, oziroma 10% od 36% tedenskega prispevka za zavarovanje proti boleznim.

Čl. 2. Za to doklado veljajo predpisi 8. poglavja zakona o zavarovanju delavcev (o dolžnosti plačevanja prispevku za zavarovanje) s tem, da odpade polovica te doklade na delodajalca, polovica pa na delavca.

To doklado bo pobiral Osrednji urad za zavarovanje delavcev s prispevki za zavarovanje delavcev vred.

Čl. 3. Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu bo odbijal od pobrane doklade za javne borze dela 5 in pol odstotka za stroške, in sicer 3 in pol odstotka za svoje delo pri pobiranju te doklade in 2 odstotka za osrednjo upravo za posredovanje dela za izdatke drž. kontrolne službe in za posebno statistično službo navedene osrednje uprave.

Čl. 4. Osrednji urad za zavarovanje delavcev bo vlagal najkasneje 3 mesece po končanem polletju vso pobrano doklado po odbitku 3 in pol odstotka za stroške v »Fond za neposredno podpiranje brezposelnih delavcev« pri Državni hipotekarni banki v Beogradu, 2% pobranih doklad pa v »Posebni račun za kontrolo in statistiko« osrednje uprave za posredovanje dela pri Poštni hranilnici v Beogradu.

SPECIJALNI KONTINGENT ZA IZVOZ SVINJ IN SALAM IZ JUGOSLAVIJE V FRANCIJO

Zavod za pospeševanje zunanje trgovine sporoča, da je Francija priznala Jugoslaviji za drugo četrtletje t. l. specialni uvozni kontingent za žive svinje v višini 1000 kvintalov in za salame v višini 50 kvintalov. Za izvoz v okviru teh specialnih kontingentov bo našim izvoznikom dajal dovoljenja Urad za kontrolo izvoza živine pri Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine, dočim je za uvoz v Francijo v okviru globalnih kontingentov potrebno, da francoski uvoznik zahteva dovoljenje od francoskega kmetijskega ministrstva.

Nov globinski rekord mednarodnega borznega indeksa

V tednu od 26. marca do 2. aprila je padel mednarodni borzni indeks, izračunjen iz borznih indeksov desetih mednarodnih efektivnih trgov, zopet za 3 1/4%; od izbruh Kreugerjeve krize, to je v zadnjih treh tednih, je padel skupaj za 12 odstotkov od 44-7 na novo rekordno globinsko točko 39-3/4, pri čemer je indeks ed konca leta 1927 enak 100. Podamo seznam:

Konec 1927 = 100	Začetek 1929	2. I. 1932	26. III. 1932	2. IV. 1932
London	102.6	35.1	36.7	38.1
Pariz	156.8	47.8	63.4	62.5
Bruselj	133.8	31.0	31.5	30.6
Amsterdam	104.5	26.5	25.8	24.8
Stockholm	109.5	26.1	11.9	10.0
Zürich	101.0	33.8	42.2	42.0
Dunaj	91.4	41.6	38.5	37.0
Praga	108.3	55.6	50.6	49.7
Milan	124.0	60.2	60.7	59.3
New York	137.3	44.6	42.6	39.8

Vidimo, da je padel indeks brez izjeme na vseh borzah, čeprav ne povsod v enaki izmeri. Prav občuten je bil padec v New Yorku in Milanu, znaten je bil tudi na Dunaju. Stockholm ima pa v zadnjem času itak svojo posebno zgodovino. Zadnjič smo omenili padec na 11.9; in še ni bilo dosti, padec se je nadaljeval in je dosegel neverjetno nizko točko 10. Seveda so od padca Kreugerjevih vrednot prizadete tudi druge borze, kjer te vrednote notirajo. Zato je padec tako splošen; brez teh vrednot bi marsikatera borza namesto oslabljanja tečajev izkazala njih okrepitev.

Nujno plačilo dopolnilne prenosne takse

Trgovske družbe, zadrage, delniške družbe, družbe z omejeno zavezo, občine, cerkve, župnišča itd. plačujejo, kakor znano, dopolnilno prenosno takso od svojih nepremičnin.

Ta taksa znaša na leto 1‰, 2‰ ali pa 4‰ od vrednosti nepremičnin ter je bila odmerjena še lani za tekoče petletje.

Ako znaša taksa na leto več nego 500 Din, jo je plačati s celoletnim zneskom vselej do 31. januarja; če znaša več nego 500 Din, jo je plačevati četrtletno, in sicer do 31. januarja, do 15. aprila, do 15. julija in do 15. oktobra vsako leto.

Prvotni taksni zakon iz leta 1923 je določal v slučaju nepravočasnega plačila dvojno takso; pozneje se je pa ta ostra določba omilila in je bila posledica neplačila ali nepravočasnega plačila samo navadna eksekucija in z njo združenji stroški.

Novi taksni zakon, ki je bil razglašen dne 26. marca t. l. in ki smo ga dne 31. marca v št. 37 v našem listu tudi mi precej izčrpano podali, določa pa zopet kazni za prepozno plačilo dopolnilne prenosne takse in vseh drugih periodičnih taks.

Vse osebe, ki plačujejo takse periodično v naprej (tedensko, mesečno, polletno ali celoletno) se v primeru, da te takse ne plačajo pravočasno, kaznujejo poleg plačila redne takse namreč še z enkratnim iznosom redne takse.

Dopolnilno prenosno takso za tekoče četrtletje je plačati torej najpozneje dne 15. aprila t. l., sicer jo bo plačati v dvojnem znesku in bi bila vsaka milostna prošnja potem brezuspešna, ker taksni zakon ne pozna izpregledanja kazni.

Prav te določbe veljajo, kakor povedano, tudi za druge takse, kolikor jih je plačevati v naprej ob določenih terminih, na pr. takse za vozila, točilne takse gostilničarjev in drugih točilcev opojnih pijač. Tudi te takse je plačevati sedaj pravočasno in brez poziva, če ne jih bo plačati v dvojnem znesku.

Pravočasno plačilo dopolnilne prenosne takse je pa toliko bolj nujno, ker je plačevati od 1. aprila t. l. dalje k njej tudi 50‰no banovinsko doklado ter bi se stroga določba taksnega zakona uporabila v slučaju prepoznega plačila lahko tudi za banovinsko doklado.

KLIRIŠKI PROMET MED NAŠO DRŽAVO IN MADŽARSKO

Po naših informacijah se v kratkem prično pogajanja za klirniški promet med našo državo in Madžarsko.

VARČEVANJE V U. S. A.

Ameriška vlada naznanja izdajo takozvanih baby-fondov v kosih po 50, 100 in 500 dolarjev, ki se bodo obrestovali po 2 odstotka in jih je mogoče v teku 60 dni zopet zamenjati za gotovino. Emisija teh fondov je zopet nov korak v kampanji ameriške vlade proti prevelikemu kopičenju denarja v domačih zalogah, proti težavranju. Baby izg. bejbi = otrok.

SREDNJEVROPSKA VREDNOTNA KONFERENCA

Vršila se bo, kakor smo že omenili, pod predsedstvom dr. Hantoša od 14. do 16. maja v Budimpešti in se bo pečala z vprašanji sedanjega deviznega gospodarstva ter kako bi se dalo to gospodarstvo odpraviti; dalje pa tudi z vprašanjem, kako bi se dali vrednotni sistemi petih obdonavskih držav zediniti na skupni imenovalec. Odlični strokovnjaki bodo predavali.

Naročajte in širite »Trgovski list«!

II kampanji proti naši tekstilni industriji

V poslednjem času se je vršila v nekaterih beograjskih dnevnikih ostra kampanja proti naši industriji. Očita se ji, da je po velikem delu sokriva na tačasnih gospodarskih in plačilnih težavah. Dne 2. t. m. je izšel v beograjskem dnevniku »Politika« članek pod naslovom »Pojava za najoštrijo osudu i za najoštrije merec, v dnevniku »Trgovinski Glasnik« pa, dozdevno iz istega vira, članek pod naslovom »Smanjvanje uvoza i skrupoča u zemljic. Oba članka harangirata javno mnenje proti domači industriji, kateri podtikata, da ona zlorablja pomanjkanje na devizah in po njem povzročene ovire uvoza v neupravičeno in nedopustno poviševanje cen industrijskih proizvodov, kakor da hoče industrija obogatiti na račun obubožanega konsumenta. V prvi vrsti se dolži naša tekstilna industrija, da je neposredno po uvedbi strogega deviznega režima povišala svoje cene za 20 do 25 %.

Ker se nabaja največ podjetij tekstilne stroke v področju slovenske Zveze industrijev, smatramo za našo dolžnost, da na podlagi stvarne ankete najodločneje zavrnemo one neosnovane napade na našo tekstilno industrijo. Vsa podjetja tekstilne stroke našega področja izjavljajo, da niso v slednjem času v nobenem primeru povišala svojih cen in da tačas na tako povišanje niti ne mislijo.

Industrija na slovenskem ozemlju Kraljevine ima težke brige, kako da nabavi potrebne sirovine in produkcijske potrebščine, in kako da zaposli svoje številno industrijsko delavstvo. V pravilnem pojmovanju splošnih interesov našega narodnega gospodarstva je Zveza industrijev v imenu naše industrije, pa tudi v javnem interesu, od zakonite stabilizacije dinarja pa vse do danes zahtevala ukrepe, kojih izvedba bi bila preprečila ali vsaj v veliki meri ublažila ostrino tačasne krize. Na žalost se naši predlogi niso pravočasno upoštevali. Koj v početku smo se izjavili proti polni svobodi prometa z devizami in valutami, in že meseca septembra in oktobra l. 1931 smo zahtevali cenzuro uvoza in cenzuro dodeljevanja deviz. Dočim se je svobodni devizni promet omejil šele s pravilnikom

do 7. oktobra 1931, se cenzura uvoza niti do danes ni uvedla. Medtem je prišlo do plačilnih težav, ki resno ogrožajo naš kredit v inozemstvu, ne glede na težko situacijo, v kateri se nahaja znaten del naše industrije. Navzlic temu smo se vse do zadnjega časa izjavljali proti povečanju obtoka bankovcev preko zakonite relacije ter smo pozivljali merodajne faktorje, da dosledno branijo domačo moneto.

Ponosni na naše vseskozi iskreno in patriotsko ponašanje moramo z gnjevom zavračati ono protiindustrijsko kampanjo ter neosnovane očitke gori omenjenih člankov proti naši tekstilni industriji. Zalosti nas, da najdejo taki članki prostra v dnevniku, ki velja za organ beograjskega trgovstva. Mi smo se vedno zavzemali za gospodarsko solidarnost, zlasti za solidarnost med industrijo in trgovino. Ako se taka solidarnost odklanja, še vendar ni potrebno, da se dovoljujejo nekvalificirani napadi na našo industrijo.

V tačasnih težavah smo imeli večkrat priliko videti, da v drugih delih države ni pravega razumevanja za razmere v Sloveniji, katera je v agrarnem pogledu pasivna in katere prebivalstvo po dobrem delu živi ob zaslužku v lesnem gospodarstvu in v industriji. S pravico se pritožuje naše industrijsko delavstvo nad mentaliteto, ki ne razume njegovega položaja. Očividno se ona mentaliteta zlorablja v omenjenih dveh člankih, ki harangirata javno mnenje proti tako pomembnemu faktorju v narodnem gospodarstvu, kakor je naša industrija.

Zveza industrijev na slovenskem ozemlju Kraljevine Jugoslavije v Ljubljani, ki je vselej in povsod delovala v patriotskem in državotvornem duhu, ne more nikomur priznati monopolne pravice na patriotizmu. Ko ponovno zavrača gori prikazano protiindustrijsko kampanjo, daje izraza mnenju, da je ta kampanja v veliki meri škodljiva narodu in državi.

Ljubljana, dne 7. aprila 1932.

Zveza industrijev na slovenskem ozemlju Kraljevine Jugoslavije v Ljubljani.

Janko Jovan l. r. Milan Šuklje l. r.

Nekaj statistike Gremija trgovcev v Mariboru za leto 1931

Iz poročila, ki ga je podal na obnem zboru Gremija trgovcev v Mariboru gosp. Juro Zidovnik, posnemamo naslednje podatke:

Koncem leta 1931 je štel gremij sledeče članstvo: trgovcev posameznikov vključno branjevce 574, družabnih tvrdk 28, družb, zadrug in zavodov 40, skupaj 642; nameščencev kot pripadnikov gremija 484, vajencev in praktikantov 142, skupaj članov in pripadnikov 1268.

Protokoliranih tvrdk je 156, ostalih 486 tvrdk je neprotokoliranih.

Obrtnih listov se je lani podelilo 113, odloženih in uradno črtanih je bilo 176, začasno ustavljenih pa 30 obrtov.

Število trgovskih obratov se je v Mariboru lani zmanjšalo za 61, kar je pač naravna posledica vedno slabših gospodarskih razmer.

Nameščencev je bilo prijavljenih 130, odjavljenih pa 136.

Vajencev se je na novo sprejelo, 47, oproščenih je bilo 34, odjavljenih pa 10.

Dopisov je prejel gremij v lanskem letu 761, odposlanih je bilo 335 dopisov, časopisnih notic pa je bilo objavljenih 37.

Sanacijska stremjenja v mednarodni petrolejski industriji

Znani Kessler, eden vodilnih direktorjev koncerna Shell, predlaga na novo konferenco vseh petrolejskih produkcijskih dežel z eksportnim previškom (torej tudi Rusija), da bi se uredilo vprašanje nerazmerja med produkcijo in konsumom. Načrt, ki ga razvija, je zelo kompliciran, a ima v sebi vse pogoje za dober uspeh. Med točke načrta spada tudi prepoved vrtnja oziroma vrtnalni davek v znesku 30 cents za vsak čevljev vrtnalni dolžine za toliko časa, kolikor časa prekaša produkcija dotične dežele od one dežele napovedano minimalno produkcijo. Načrt, ki bi ga nadaljevali od četrtrletja do četrtrletja, bi stopil iz veljave, brž ko bi skozi šest mesecev zaporedoma znašala cena za 1 bar-

rel petroleja 1 dolar in istočasno cena bencina Beaumé 64.8 cents za 1 gallon. 1 čevljev = 30.48 cm, 1 barrel = 1.514 hl, 1 gallon = 4.54 l.

IZGLEDI ANGLEŠKE TRKSTILNE INDUSTRIJE V INDIJI

O tem predmetu je izjavil Burnett Hurst v glavnem sledeče: Tudi če bo v Indiji bojkot angleškega blaga prenehal, bodo indijske tovarne nekaj časa še zmeraj napredovale, ker so se v indijskih tovarnah izdelane kvalitete sedaj že priljubile in vdomečile. Bodočnost angleške tekstilne industrije v Indiji ni ogrožena toliko od japonske konkurence kot od domače indijske. Indija neprestano izboljšuje kvaliteto svojega surovega bombaža s tem, da mu primešava egiptski bombaž. Produkcija indijskih tovarn se bo gotovo še razširila. B. Hurst se boji, da izgubljajo angleški trgovci stike z Indijo.

OBČNI ZBOR ZAVAROVALNE ZADRUGE »CROATIA«.

Dne 4. t. m. ob 4. uri popoldne se je vršil 46. redni občni zbor tega našega najstarejšega domačega zavarovalnega zavoda. Občnemu zboru je predsedoval predsednik gospod dr. Vladimir baron Nikolić. Prisotnih je bilo lepo število združnih članov.

Iz poslovnega poročila za leto 1931, ki ga je prečital gospod generalni ravnatelj Mihovil Nikolić, izhaja, da je računsko leto vkljub poslovnim težkim gospodarskim prilikam zaključilo povoljno v vseh poslovnih oddelkih. Z zadovoljstvom je konstatiran daljnji napredek zadruga, ki je vidljiv v primernem povišku pridobljene premije, jamstvenih sredstev in celokupne aktive.

V letu 1931 izplačano je bilo v ime elementarnih škod, odnosno vsled smrti in doživetja pogojene dobe Din 20.922.060-97.

Občni zbor je sprejel in odobril predložene zaključne račune, kakor tudi razdelitev poslovnega dobička od Din 803.858-14 in sklenil, da se poleg dotacije rezerv, ki znašajo skupno s temeljno glavnico, kot zavarovalnim zakladom vsoto Din 88 milijonov 519.718-67, izplača kupon št. 14. združnih temeljnic za leto 1931 z Din 10—(8%).

Ponudbe, povpraševanja

Tvrška »Commercio Legnani« Archit. Renzo Ossolaek, Fiume, Via Firenze 9, želi stopiti v kupcijske zveze s tukajšnjimi izdelovalci lesenih zabojev.

Tvrška Birn Josif, prvi bačvanski kišobranski obrt, Ada, želi stopiti v kupcijske zveze s tukajšnjimi tvrdkami, ki izdelujejo svileno trikot-robo in čipke.

Tvrška S. Jakob Levi, Sarajevo, Aleksandrova ulica 32, se zanima za nakup modre in rdeče lesovine (braziljke), ki se uporablja za barvanje jaje in volnenih ter bombažnih predmetov. Interestom se je direktno obrniti na prej navedeno firmo.

Tvrška S. I. R. P. I., zastopstvo industrijskih izdelkov v Milanu, sporoča, da je od 29. marca t. l. nasloviti dopise na njen novi naslov: S. I. R. P. I. Milano, Via Borgospeso No. 21.

Vreče iz jute v večjih količinah od 30 do 40.000 komadov, že rabljene, vendar v najboljšem stanju, pripravne za žitarice in deželne pridelke, bi rada vedno dobavljala tvrška Società Commerciale Italiana, Trieste, Via B. Cellini 3. — Vzorec so na razpolago.

Nemške reparacije

O nemških reparacijskih dajatvah so sestavili tako Nemci kot Francozi seznamke, ki se seveda bistveno razlikujejo; Nemci tirajo številke navzgor, Francozi jih vlečejo navzdol. Deloma tiči razlika tudi v okoliščinah, da račun nemški seznam vse vrednote, ki jih je utrpelo nemško gospodarstvo, dočim sestavljajo Francozi le one, ki so prišle v dobro državam antante.

Tako naračunijo Nemci ogromni skupni znesek 67.673 milijonov mark. Od tega pride v dobo pred uveljavljenjem Dawesovega načrta 42 milijard mark, dočim je zapisala reparacijska komisija za to dobo le osem milijard mark. Če se izrazimo v milijonih mark in če veljajo številke v oklepajih za zapiske reparacijske komisije, vidimo sledeče najbistvenejše diference: Dobave premoga 2334 (959), oddane trgovske ladje 3426 (756), zaplenjene trgovske ladje 1060 (—), železniški material 1797 (827), nevojaški material na frontah 5041 (140), zasebna lastnina v inozemstvu 10.080 (13), odstropljena državna lastnina 9670 (2298), delo nemških vojnih ujetnikov 1200 (25), izročeno vojno brodogje 1338 (—), dajatve med zasedbo Poruhrja 1370 (27). Opazimo kako velika je razlika obeh navedb.

Nasprotno so pa na obeh straneh enako navedene dajatve na temelju Dawesovega načrta s 7393 milijoni mark, dalje dajatve na podlagi Jungovega načrta itd. v znesku 3103 mil. mark. Dalje zaračuni Nemčija tudi ostale, na mirovnih pogodbah sloneče in nemško gospodarstvo obremenujoče dajatve, ki niso prišle državam antante v dobro, s 14.158 milijoni mark. Najvažnejše sem spadajoče postavke so stroški zasedbe po antantinih četah z 2012 milijoni mark, stroški za vojaško razorožitev z 8500 milijoni in stroški za industrijsko demontažo s 3500 milijoni državnih mark.

Vsekakor ogromne številke, tudi če akceptiramo francosko stališče.

Po svetu

Českoslovaška železna industrija poroča, da se je število naročil v zadnjem času nekoliko pomnožilo, kar je očividno v zvezi s pričakovanim stavbnim gibanjem. Ne ve se še, ali je zboljšanje samo začasno ali pa pričetek trajnega poživljenja.

Dunajska Delavska banka bo razdelila 12-odstotno dividendo; poročilo pravi, da vsa podjetja, pri katerih je banka udeležena, dobro uspevajo, zlasti zadruga, in da jih sedanja kriza ni prizadela.

Ogrske zavarovalnice letos najbrž ne bodo izplačale nobenih dividend in bodo čisti dobiček pripisale rezervnemu skladu.

Nemški proračun za leto 1932 bo, kakor beremo, v ravnovesju in bo izkazal na vsaki strani 8.500 milijonov mark, kar pomeni napram letu 1931 za ca. 800 milijonov manjše izdatke.

Rusi so naročili v Italiji v zadnjem času zelo velike nakupe, zlasti avtomobilov in eksplozijskih motorjev. Večino naročil je prevzela tvrška Fiat, za koje dobave je prevzela vlada državno jamstvo. Produkcija družbe Fiat je padla v preteklem letu za 45 odstotkov.

Francoska banka izkazuje že 76.508 milijonov frankov zlatih zalog in bo kritje v obtoku se nahajajočih bankovcev kmalu 100-odstotno. Kritje vseh obveznosti je 69-81 odstotno.

Mednarodno lesno konferenco je sklicalo Društvo narodov za dan 18. aprila v Zenevo. Posvetovali se bodo o možnostih zboljšanja na mednarodnem lesnem trgu.

Cena kavčuka je vsled neuspešnih pogajanj o redukciji produkcije padla na rekordno globino 1½ zlatih pence; rentabilnost je podana le še pri 3 pence. Trg je popolnoma derutiran.

Jugoslov. državni dohodki v prvih desetih mesecih zaključujočega se proračunskega leta so znesli 9026 mil. Din proti 10.720 milijonov Din v istih mesecih prejšnjega leta, so bili torej za 1694 milijonov Din ali skoraj za 16 odstotkov manjši kot v letu prej.

Mednarodni kartel cinka, ki je zboroval te dni v Parizu, je ugotovil, da je padel eksport v februarju za 10 odstotkov. Mislijo na znižanje kvote, a v Parizu ni bilo sklenjenega nič definitivnega.

Posvetovanja nemške in francoske industrije umetne svile glede pristopa Nemcev k nemškemu sindikatu Viscose so dovedla do sporazuma in pričakujejo definitivnega podpisa v prvih dneh aprila.

Zaposlenost kovinske industrije v Češkoslovaški je bila lani za tretjino manjša kot v letu 1930 in skoraj za polovico manjša kot v letu 1929. Odpustiti so morali deloma celo kvalificirane delavce, ki so vzrastli s podjetji.

Povratak k ročnemu delu. Tovarna cigaret Perusa v Münchenu je poskusila zanimiv eksperiment. Na novo je nastavila par sto delavk, da izdelujejo cigarete v ročnem delu. Tvrška hoče na ta način zmanjšati brezposelnost in je prepričana, da bi se dvignila tudi splošna konsumna moč, če bi našel njen zgled posamelec. Z roko izdelane cigarete so kvalitativno visoko nad strojnimi delom. Ker bo cena cigaret naravno nekoliko večja, bodo skušali dobiti od države davčne olajšave.

Brzjavni:
Krispercoloniale Ljubljana
Telefon št. 2263

**Ant. Krisper
Coloniale**

**Lasnik:
Josip Verlič**

Veletrgovina kolonijalne
robe. Velepražarna kave.
Mlini za dišave

**LJUBLJANA
DUNAJSKA CESTA 33**

Zaloga špirta, raznega žganja
in konjaka. Mineralne
vode

Točna poštežba — Ceniki na razpolago
Ustanovljeno leta 1840

Zalostna kronika

Društvo industrijev in veletrgovcev v Ljubljani je izdalo naslednjo okrožnico o otvorjenih in odpravljenih konkurzi in prisilnih poravnah izven konkurza za čas od 21. marca do 31. marca 1932.

A. OTVORJENI KONKURZI*

Dravska banovina: Grudnik Rudolf, Dravlje; Pollak Carl d. d., Ljubljana.

Primorska banovina: Bucalo Anica, žena Nikine, Šibenik; Narodno društvo avtomobila (»Na. D. A.«), Split.

Drinska banovina: Vilotijević Zivko, Užice.

Zetska banovina: Džurbuzović Halid, Cetinje.

Dunavska banovina: Bahar Samuel, Novi Sad; Milošević Aleksej, Požarevac; Nikolajević Svetozar, Vršac; Popović Z. Aleksander, Golobak.

Moravska banovina: Savić Živojin, D. Katun.

Vardarska banovina: Industrijsko-trgovna banka v Vranju, odborniki: Nikolić Stojan, Nikolić S. Dobrivoj, Cupar Dj. Nikola, Nedeljković Stojan in Mihajlović Dragoljub, vsi iz Vranje; Janković Kosta P., Leskovac.

Beograd, Zemun, Pančevo: Lazar Jevrem Semo, Beograd; »Prosveta« Vučetić Božidar i Horović Josip, Pančevo; Suher Berta, Beograd.

B. RAZGLAŠENE PRISILNE PORAVNAVE IZVEN KONKURZA.

Dravska banovina: Breznik Gabrijel, Ljubljana; Erjavec Franc, Ljubljana, Stari trg 11; Livarna železa in kovin, Srednje Gameljne; Mišić Matej, Nova vas pri Raketu; Sajovic Leopold, Motnik; Slawitsch & Heller, Ptuj; Brata Slawitsch, Ptuj; Trautman Hinko, Murska Sobota.

Savska banovina: Kaludjer Vlade, Habjanovac.

Vrbaska banovina: Seksani Vranko i Stevanović Jovan, Doboj.

Drinska banovina: Sikirić Hilmi umrl. Muhameda, Sarajevo; Živković V. Marko, Makale-Orašje na Savi.

Dunavska banovina: Kramer F. A., lastnik Kramer Aranka, Sombor; Radulović Stevan, Bela Crkva; Šurenji Jakob, Novi Sad.

Moravska banovina: Jovanović St. Radomir »Bukara«, Kraljevo.

Beograd, Zemun, Pančevo: Finci Zadić, Beograd; »Renesans« Miša J. Alkalaj, Beograd.

C. ODPRAVLJENI KONKURZI**

Savska banovina: Hrubec Martin, Vараždin; »Kavalir« Josip Polak, Zagreb; Skuver Nikolo, prije Brezina, sada Bolč.

Dunavska banovina: Marković Stevan, Stara Pazova; Stajić Dragoljub, Srbobran.

Moravska banovina: Ilić Ilija, Brestovac; Milosavljević Sivadin, Kruševac.

D. ODPRAVLJENE PRISILNE PORAVNAVE.

Savska banovina: Halasc Mijo, Djakovo; Milanković Marijana, Požega; Nedeljko Vasilić, Dol. Miholjac; Meštrović Tomo, Orehova; Pletikos Peter, Crnac; Posavac Ida, Grubišopolje; Slovenc Jakob, Novi Varoš; Živković Dušan, Slat, Drenovac.

Drinska banovina: Tota Miško, Šid; Zečević i Ličina, Šid.

Dunavska banovina: Hajtman Istvan, Bačka Topola.

Beograd, Zemun, Pančevo: Radojlović Jeremija, Beograd.

* Ostali podatki, n. pr. kdaj je ugotovitveni narok, katero sodišče je razglasilo konkurz (poravnava), kdo je konkurzni (prisilni) upravitelj, se izvedo v društvenem tajništvu.

** Vzrok, zakaj je bilo postopanje odpravljeno, se izve v društvenem tajništvu.

van, kajti na zunaj so trgovinska zastopstva še nadalje obdržala svoj monopolni značaj.

Ta oblika organizacije je trajala vse tja do leta 1930., ko je komunistična stranka zopet videla, da je organizacija zunanje trgovine v tej obliki postala nevzdržna. Zato je določila, da so nosilci monopola zunanje trgovine v bodoče edino le izvozne in uvozne družbe, katerih število je bilo tudi točno fiksirano: 14 izvoznih in 10 uvoznih družb.

Od sedaj dalje so smela trgovinska zastopstva sklepati le tiste pogodbe, glede katerih so imela odobrenje s strani pristojne izvozne ali uvozne družbe. Pravni subjekt kupnih in prodajnih pogodb je postala torej blagu odgovarjajoča izvozna oziroma uvozna družba in ne več trgovinsko zastopstvo. Istočasno pa je prestalo tudi jamstvo države za vse pogodbe, kajti v bodoče je potreben za jamstvo za pravna dejanja izvoznih in uvoznih družb poseben pristanek trgovinskega zastopstva. Toda tudi to jamstvo se razteza le na plačilo in ne pa tudi na izpolnitev ostalih pogodbenih delov. Z ozirom na to, da ni nikjer točno opredeljeno razmerje med izvoznimi in uvoznimi družbami na eni strani in državo oziroma trgovinskimi zastopstvi na drugi strani, se pojavljajo številna vprašanja, ki zanimajo inozemskega kupca oziroma prodajalca. Toda vsa ta vprašanja je mogoče rešiti le na ta način, da se upoštevajo pri sklepanju trgovinskih pogodb med obema državama.

Na kratko je povedana vsa organizacija današnje zunanje trgovine Sovjetske unije v naredbi komisarijata za zunanjo trgovino z dne 29. marca 1930, ki pravi: V zvezi z ustanovitvijo vseunijskih monopolskih izvoznih in uvoznih družb je prepuščeno izvrševanje karšnekoli izvozne ali uvozne operacije le tem družbam. Zato so prepovedana vsaka naročila naravnost na trgovinska zastopstva s strani posameznih gospodarskih ali trgovskih in komisijarskih organov. Taka naročila se morajo izvesti izključno potom izvoznih in uvoznih družb, ki odgovarjajo nomenklaturi dotičnega blaga.

Že v 24 urah barva, plestra in ke-
klobuke itd.
škrobi in svetlolika srajce, ovratnike
in manšete. Pere, suši, monga in lika
domače perilo
tovarna **JOS. REICH**

Oglašajte
v »Trgovskem listu«!

TEDEN LJUBLJANSKI BORZI

Posebno poročilo trgovskega lista

Devizno tržišče

Tendenco spremenljiva;
promet Din 714.584.64.

V minolem tednu so bili na tukajšnji borzi samo štirje borzni sestanki, ker na praznik v ponedeljek 28. t. m. borza ni poslovala; promet je bil naravnost nepričakovano minimalen, kakršen sploh še ni bil zabeležen izza otvoritve deviznega in valutnega prometa. Iz naslednjih podatkov:

29. marca Din	309.777-97	London
30. marca Din	103.023-54	Berlin
31. marca Din	99.843-83	Praga
1. aprila Din	201.939-30	Italija

je razvidno, da je zaključil torkov borzni sestanek z največjim dnevnim prometom, četrtkov pa z najmanjšim (niti celih stotisoč dinarjev) pri čemer je omeniti dejstvo, da je bil še najbolj trgovan London, za njim pa Italija.

Od celotlednega prometa je dala tokrat pretežni del zaključkov Narodna banka (610 tisoč dinarjev) dočim odpade le ena sedmina (104 tisoč dinarjev) na devizne zaključke v privatnem blagu.

Od izkazanega skupnega prometa v prošlem tednu (vse v tisočih dinarjev) je bilo posredovanjem Narodne banke nabavljeno posameznih deviz (številke v oklepajih, vse v tisočih dinarjev): London 319 (318), Trst 137 (67), Berlin 87 (75), Praga 49 (49), Curih 47 (32), Pariz 44 (38) in slednjič Newyork 31 (31).

V devizni tečajnici minolega tedna je opaziti slabljenje deviznih tečajev Amsterdam (za 3 poene), Berlina (za 7 poenov), Newyorka (za 2-5 točk), Trsta (za eno točko), Pariza (za 0-6 točke) in Bruslja (za 0-4 točke). Edini London se je okrepil od torika na petek za skoro pol točke, prav tako Praga za eno desetinko poena kakor je razvidno iz spodnje tabele:

Devize	29. marca 1932		1. aprila 1932	
	najnižji Din	najvišji Din	najnižji Din	najvišji Din
Amsterdam	2281-77	2293-13	2278-48	2289-84
Berlin	1344-03	1354-83	1337-99	1348-79
Bruselj	787-94	791-88	787-38	791-32
Curih	1094-35	1099-85	1094-35	1099-85
London	213-13	214-73	213-95	215-55
Newyork	5633-13	5661-39	5608-44	5656-70
Pariz	222-48	223-60	221-82	222-94
Praga	167-09	167-95	167-15	168-01
Trst	292-27	294-67	291-17	293-57

Nasprotno pa je bil trgovan Curih ob nespremenjenih tečajih. Dunaj in Budimpešta še vedno nista notirala; notic ostalih deviz ni bilo.

Efektno tržišče

Tendenco nespremenjeno mlačna;
brez zaključkov.

Dočim so industrijski papirji beležili tudi v zadnjem tednu ob nespremenjenih tečajih, je 7% Blairovo posojilo od torika na petek popustilo od 56— na 54-50, a v

istem času pa 8% Blairovo posojilo okrepilo svoj tečaj za pol točke (od 59— v torek in sredo na 59-50 v petek ter za pol drugo točko od četrtka 31. m. m. (58—) na petek 1. t. m. (59-50).

Lesno tržišče

Tendenco še vedno slaba.

Kakor v nobeni panogi izvozne trgovine, tako tudi eksport lesa ni dosegel zaželjenega uspeha v pričetku zgodnje pomladanske sezone. Vsled slabih finančnih prilik je v letošnji pomladi stavbena kampanja tako v inozemstvu kakor tudi pri nas znatno popustila zbog česar je tudi odjem stavbenega lesa minimalen. Išče in prodaja se le mehki les III. ter trami v gotovih dimenzijah pa še to le v malih količinah. V trdem lesu je nekaj povpraševanja po suhem blagu, cene pa so še vedno nizke. V testonih se pri nas ni zaključilo večjih množin. V hrastovini se prodaja tu pa tam kak vagon podnic in neobrobjenih plohov. V drvah in ogiju je pa tendenca še nadalje mlačna.

Povpraševanja.

Bukovo oglje, prima in kanelo; bukovo drva, suha in zdrava, 1 m dolžine. Franko meja via Postojna tranzit.

200 kub. m I. kvalitete, tolerirajo se sledovi srca, merjeno na eni strani, od 4 m dolžine naprej 30% od 2 do 3-00 dolžine, od 19 cm naprej na ožji strani Debelina 70 in 80 mm Franko meja via Postojna tranzit Suho.

1 vagon brsti, kakor zgoraj, le debeline 60 in 70 mm, I. II. Suho. Franko meja via Postojna tranzit.

1 vagon javorja 50, 80, 100 mm debeline, I. II. kvalitete, od 2 m naprej, suho. Ako ni za en vagon, se kompletira s smrekovimi deskami I. II. kvalitete, 18 in 24 mm debeline, suho Franko meja via Postojna tranzit.

1 vagon parjene bukovine, samo kursoni od 1 do 1-90 m, I. II. in samo II. kvalitete (ceno za vsako posebej), debeline 35 in 80 mm, blago suho. Franko meja via Postojna tranzit.

Smrekove deske IV. vrste 24—28 mm debeline, konične ali paralelne in podmerne 18 mm debele — 24 mm, blago poceni. Franko meja italijanska.

Bukovi naravni favoloni, četudi ne popolnoma suhi, tombante, debeline 60 in 70 mm, od 5 m dolžine naprej, večina 6 m. Dobava takojšnja. Franko meja Postojna tr.

Tečaj 8. aprila 1932.	Povpraševanje Din	Ponudbe Din
DEVIZE:		
Amsterdam 100 h. gold.	2276-83	2288-19
Berlin 100 M	1328-67	1339-47
Bruselj 100 belg	786-29	790-23
Budimpešta 100 pengö	—	—
Curih 100 fr.	1094-35	1099-85
London 1 funt	212-25	213-85
Newyork 100 dol., kabel	—	—
Newyork 100 dolarjev	5594-73	5622-99
Pariz 100 fr.	221-95	223-07
Praga 100 kron	166-82	167-18
Stockholm 100 šved. kr	—	—
Trst 100 lir	289-53	291-93

Dobava-prodaja

Dobave. Gradbeni oddelek Direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 12. aprila t. l. ponudbe glede dobave pločevine, vijakov, medenine, žaginih listov, smirkovega platna, paste za poliranje itd. (Pogoji so na vpogled pri istem oddelku.) — Direkcija državne železarnice Vares-Majdan sprejema do 12. aprila t. l. ponudbe glede dobave 10.000 kg riža, 3000 kg fižola, 20.000 kg koruze in 2000 kg namiznega olja. — Direkcija državnega rudnika Velenje sprejema do 19. aprila t. l. ponudbe glede dobave 20.000 kg pšenične moke, 1500 kg koruznega zdroba, 300 kg ječmeneve kave in 400 kg cikorije. (Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice TOI v Ljubljani interesentom na vpogled.) —

Dobave. Gradbeni oddelek Direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 15. aprila t. l. ponudbe glede dobave 23 komadov napisnih tablic. (Oglas je na vpogled v pisarni Zbornice TOI v Ljubljani, pogoji pa pri depozitni blagajni te direkcije.) — Direkcija državnega rudnika Banja Luka sprejema do 21. aprila t. l. ponudbe glede dobave 2000 kg mila. (Pogoji so na vpogled v pisarni zbornice TOI v Ljubljani.) — Dne 20. aprila t. l. se bo vršila pri Intendanturi Komande Puliške divizijske oblasti v Suhotici licitacija glede dobave 18.000 kg petroleja. (Oglas je na vpogled v pisarni Zbornice TOI v Ljubljani, pogoji pa pri isti komandi.)

Licitacija za prodajo starega železa, sukna, usnja, vreč itd., — ki je bila razpisana od Komande pomorskega arsenala v Tivtu za dan 26. aprila t. l., se bo vršila dne 29. aprila t. l.

Delo na doma svetla točka v krizi. Opozarjamo na ponudbo v inozemstvu delu današnjega lista firme Domača pletarska industrija Josip Kalis, Maribor, Trubarjeva 2. Pletilni stroj »Regentinc« daje delavoljnim možnost zaslužka. Na željo pošlje firma natančne prospekte.

Dr. Viktor Murnik:

Narodno gospodarstvo in Sokolstvo

(Nadaljevanje)

23. Narodi se starajo, kakor se stara posamezni človek

»Nahajamo razevetajoče se in starajoče se kulture, narode, jezike, resnice, bogove, pokrajine, kakor nahajamo mlade in stare hraste in pinije, cvetje, veje in listje, ni pa starajočega se človeštva.«²²

Narodi so res podvrženi staranju, četudi zapadna Evropa, ničemurna ta devica, ki se silno brani starosti, morda vendarle še ni tako stara, kakor misli Spengler. Šele prihodnost bo mogla pokazati, ali je danes res že tako blizu popolne civilizacije, to je popolne starosti, ki ne more proužvesti nobenih kulturnih vrednot več.

Pa kaj je Spenglerju kultura, kaj civilizacija? Pojasnjeno bodi to na nekaterih nasprotjih, s katerimi Spengler označuje razloček med njima. Ko začno kulturni narodi starati se in pešati, se začne kultura umikati civilizaciji: živo telo dušnosti — njeni mumiji; notranje življenje — vnanjemu: življenje v polnosti in obsebitumevnosti, ki mu je oblika zrasla odnotraj ven — umetnemu, brez koren-skemu življenju velikih mest, ki mu oblike načrtava razum; iz pokrajine rojen organizem — mehazizmu, nastalemu iz otrpnenja organizma; notranja energija — vnanji energiji; živa umetnost — igranju z mrtvimi oblikami, na katerih bi se rada ohranila iluzija žive umetnosti; slog — okusu; ideje — smotrom; simboli — programom; pristna šega — maniram; narodna noša — modi itd. (»Untergang des Abendlandes«, I. str. 50, 269, 453, 454, 463; II. str. 129).

Kultura je Spenglerju »prapojav« (»Urpähnomene«) in »vsaka visoka kultura nič drugega kakor uresničenje in podoba ene same duše edinstvene vrste« (I. 170). V civilizaciji pa »vladajo možganice, intelekt (razum) kot dušna okamenina namesto duše«, ki je »ugasnila«, »podala ostavko« (I. 454, 455).

Iz dejstva, da življenje postaja »vedno bolj brez korenine«, izvira Spenglerju nerodovitnost civiliziranega človeka (II., 122). Začne se večstoletna doba groznega razljudenja. Razljudio se najprej velemesta, nato mesta v provinci, naposled dežela, odkoder preko vsake mere narašča beg najboljšega prebivalstva v mesta in nekaj časa zadržuje izpraznjen mest. Le primitivna kri ostane nazadnje, toda oropana svojih močnih in prihodnosti polnih elementov. Nastane tip »Felahov«. Na koncu v praznih velemestih majhno felaško prebivalstvo nič drugače ne donuje kakor ljudje kamenene dobe v jamah in stavbah na koleh. Vsaj tako pravi Spengler (II., 127, 230) in se v dokaz sklicuje na pozne antične pisatelje, ki so polni tožba o razljudbi in duhovni pustoti Afrike, Španije, Galije in zlasti Italije in Grčije: v staroslavnihih mestih polagoma razpadajo prazne hiše, na trgih in v gimnazijih pa se pasejo črede in v amfiteatririh se prideluje žito, iz katerega še šterle kipi in herme.

²² Istotam, I. zvezek, str. 28 in 29.

Pa koliko časa traja ta razljudba? Več sto let, pravi Spengler. Stiri sto let že traja razljudenost majanskega in nahuanskega prebivalstva v osrednji Ameriki. V pokrajine rimskega cesarstva pa so po nekaj sto letih udrla germanska plemena, pa pomladila ostanke starega prebivalstva, se z njim zmešala v nove narode, ki so začeli razvijati novo kulturo, »faustovsko«.

Drugače je s Kitajci. Njih kultura se je po Spenglerju že pred Kristusovim rojstvom izprevrila v civilizacijo. Že v tretjem stoletju pred Kr. dobimo na Kitajskem odredbe za dvig števila prebivalstva. Take odredbe pa, kakor kaže zgodovina, nič ne pomagajo. Kako pa potem, da je danes, po več kakor 2000 letih Kitajcev kar 432 milijonov? No, to niso samo potomci starih Kitajcev. Večkrat so v teku stoletij udrla tuja plemena v Kitajsko, se zmešala s kitajskim prebivalstvom in obnovila njegovo kri. Ponovno so na Kitajskem vladale tuje rodne dinastije. Tudi zadnja ni bila domača, ampak mandžurska (dinastija Tsing od l. 1644 do revolucije in proglasitve republike leta 1912). Nova, svojevrstna kultura pa se zbog tega ni začela. Tuja plemena, morda sama že ne več zadosti mlada, so se prilagodila kitajski civilizaciji in jo nekako poživila.

Ali pa se morda po mnogih stoletjih »felaško« prebivalstvo zopet začne izdatno množiti tudi brez pomoči tuje, mlade krvi? Zdi se, da Spengler to misli. »Človek postane zopet rastlina, drže se grude, top in trajen. Brezčasna vas, večni kmet stopi na plan, rodi otroke in spušča zrna v mater zemljo. Sredi v deželi leže stara svetovna mesta, prazni okrovi ugasle duše, v katere se polagoma ugnezdi brezgodovinsko človeštvo. Zivi iz roke v usta, z majhno, varčno srečo, in trpi. Mase se mendrajo v bojih osvovjevalcev moči in plena tega sveta, toda preživeli polnijo s primitivno rodovitnostjo vrzeli in trpe dalje« (II., 546).

To vedno bolj se množeče »felaško« prebivalstvo pa Spenglerju, kakor se zdi v prvem hipu, ne more začeti nove kulture, vkljub temu, da je zdravo, krepko, rodi mnogo otrok. Ali je za kulturno tvornost treba posebnih rasnih lastnosti, ki so v »pofelašenem« prebivalstvu izginile in se ne pojavijo več? Ali je treba za nove kulture novih ras? In odkod naj se vzemo? In pa ali so nekatere rase več vredne, druge manj vredne, kakor to misli H. St. Chamberlain (v svoj čas mnogo branem delu: »Die Grundlagen des XIX. Jahrhunderts«, »Temelji XIX. stoletja«) in kakor je že pred njim trdil francoski pesnik in učenjak J. A. Gobineau (v »Essai sur l'Inégalité des races humaines«, »Esej o neenakosti človeških ras«), in le »več vredne« rase morejo ustvariti »visoke« kulture? Tega razločka Spengler ne dela, saj mu je celo indijanska rasa (Majanci in Nahuanci) ustvarila visoko kulturo. Visoka kultura mu je, kakor rečeno, prapojav. Povzroči jo »kulturna duša«, »ena sama duša edinstvene vrste«. »Narode« mu je enota te duše. Dokler ta duša traja, si narod notranje prisvaja in preoblikuje ljudi kateregakoli izvora. Rimsko ime označuje za časa Hanibala narod (»Volk«), za časa Trajana samo še prebivalstvo (»Bevölkerung«, II., 197). Krepka dušnost vzgaja telo kot kakšen umtor (II., 198). Spengler razločuje narode pred kulturo, med kulturo in po kulturi. Narode pred

kulturo imenuje pranarode (s »primitivno« kulturo), narode med visoko kulturo (torej prave narode: »note dušne«) nacije, narode po visoki kulturi pa »felaške narode po njih slovitim primeru, Egipčanih izza rimskega časa« (II., 202). Nacije pa mu po svoji notranji obliki, po vsem svojem pojavu niso povzročiteljice, ampak dela, tvorbe visoke kulture. Vsaka visoka kultura obsega skupino velikih narodov istega sloga, ki pa so drugače jako različni med seboj (II., 203). »Rase« zapadnega sveta mu niso stvariteljice velikih nacij, ampak njih posledica (II., 217). Imeti raso ni nič snovnega, ampak nekaj kozmičnega in usmerjenega (II., 198).

Kultura je potemtakem Spenglerju metafizičnega izvora. Kulturna duša se mu pojavi mahoma. Okoli leta 3000 pred Kr. mu iz primitivne kulture hipoma zraste egipčanska in babilonska kultura. Okoli leta 1500 pr. Kr. nastane zopet mahoma indijska, okoli 1400 kitajska, okoli 1100 antična itd. Spengler jih našteje osem. Zapadnoevropska, »faustična«, se mu pojavi, zopet mahoma seve, v 10. stoletju po Kr. Po kakih 1000 letih kulturna duša ugasne in iz kulturnega naroda nastane »felaški«.

Zdi se pa, da Spenglerju felaški narodi po dolgem času zopet postanejo zmožni, da jih prešine kulturna duša, in to tudi zbog nekega kozmičnega vpliva. Saj je Spenglerju »življenje prvo in zadnje, kozmično potekanje v mikrokozmični obliki« (II., 634). »Večna« kri mu je »eno in isto z večno krožečimi kozmičnimi valovi« (II., 635). Tudi bi si drugače ne mogli misliti, da v bodoče more nastati še kakšna kultura, Spengler smatra, da je edino ozemlje, kjer je še primitivna kultura in torej pranarodno prebivalstvo, severozapadna Afrika (II., 38). Toda tudi na tem ozemlju so našli znake pravadne visoke kulture. Morda so prebivalci na tem ozemlju »Felahii« po tej prastari kulturi. Kulture bodočnosti bi zatorej ne mogle več nastati v kakšnih pranarodih, ampak v kakšnih felaških narodih, ki so po dolgem, jako dolgem času postali zopet zmožni za to. Starali bi se in izginjali bi torej le kulturni narodi, nacije. Izginjali bi nazaj v »felaštvo«, »brezgodovinsko« človeštvo, ki bi vedno iznova dajalo snov za nove, minljive kulturne narode. Tako bi bil razumljiv Spenglerjev stavek: »Nahajamo razevetajoče se in starajoče se kulture, narode, ... ni pa starajočega se človeštva.«

(Dalje prihodnjič.)

TISKARNA MERKUR

LJUBLJANA

GREGORČICEVA 23

TELEFON št. 25-52

se priporoča za cenj. naročila, ki jih bo izvršila bitro, lično in po zmerni cenj

Tiskarna Merkur je novo, moderno podjetje. Poleg 5 Linotype stavnihih strojev, na katerih lahko izvrši vsakovrstne knjige, brošure, časopise in revije v najkrajšem času, je založena z vsakovrstnim črkovnim in okrasnim materijalom in ima nove, moderno brzotiskalne stroje, za hitro in množinsko izvršitev pa rotacijski tisk v eni ali več barvah.

Razen vsakovrstnih reklamnih tiskovin, ki so seveda za vsak predmet svojevrstne, tiska za trgovce, obrtnike: dopisni papir, memorande, kuverte, posetne karte, komisijske knjižice, račune, letake in lepake in sploh vse druge v to stroko spadajoče tiskovine.

Zahtevajte proračune!

Nov poklic
za dame in gospode z vpeljavo strojnega pletarstva v hiši. Zajamčen zaslužek ca. 1500 Din mesečno, ker prevzamemo izgotovljeno blago, plačamo zaslužek za pletenje in dostavimo v izdelavo prejo. Pišite še danes po brezplačne prospekte na Domača Pletarska Industrija, št. 65, Josip Kališ, Maribor, Trubarjeva 6.

Motvoz Grosuplje

domač slovenski izdelek — Svoji k svojim!

Tovarna motvoza in vrvarna d. d.

Grosuplje pri Ljubljani

GRADBENO PODJETJE IN TEHNIČNA PISARNA

MIROSLAV ZUPAN - Ljubljana

STAVBENIK Poštni ček, račun št. 12.834 Telefon št. 2105

Beton, železobetonke vodne zgradbe, arhitektura ter vsakovrstne visoke zgradbe itd. • Sprejemanje v strokovno izvršitev vseh načrtov stavbne stroke • Tehnična mnenja • Zastopstvo strank v tehničnih zadevah

Veletrgovina kolonijalne in špecerijske robe

Ivan Jelačin

Ljubljana

Zaloga sveže pražene kave, mletih dišav in ručninske vode.

Točna in solidna postrežba! — Zahtevajte cenik!

KLIŠEJE

vseh vrst po fotografijah, ali risbah

izvršuje

najsolidnejše

klišarna

ST. DEU

LJUBLJANA

DALMATINOVA 13

MLINSKO-TEHNIČNE POTREBŠČINE

MLINSKA SITA

GONILNA JERMENA

MLINSKI STROJI

MLINSKI KAMNI VSEH VRST

BRCAR & Co., Ljubljana, Kolodvorska ul. 35

Telefon št. 27-25

Ceniki brezplačno

Iv. Brunčič

stavbni in pohištveni pleskar in ličar

Izvršuje vsa v to stroko spadajoča dela ter se toplo priporoča cenjenim naročnikom.

Ljubljana, Kolodvorska 23

Cene zmerno, delo solidno, postrežba točna

TELEFON 34-76

Trgovci in industriji!

Trgovski

list

se priporoča za inseriranje!